

Apie šeimą

Diana Žėkienė

Vilniaus kolegijos Sveikatos priežiūros fakultetas

Kiekvienų metų gegužės antrą sekmadienį yra minima **Tarptautinė šeimos diena**.

Kas yra **šeima**? Daugelis nustebtų, kad keliamo tokį klausimą. Juk apie tai tiek daug prikalbėta įvairiuose mūsų visuomenės sluoksniuose – nuo pradinuko, rašančio mokyklinį rašinėlį, iki politikų, mėginančių apibrėžti „teisingą“ šeimos sąvoką ir primesti mums politinę teoriją. Taigi ir mūsų pastangos gali baigtis arba banalybių kartojimu, arba paprastų dalykų aiškinimu. Taip dažnai atsitinka, kai žodžiais bandome įprasminti pačius svarbiausius žmogui dalykus. Ko gero, nėra kito kelio, kaip tik žvilgtelėti į žodyną.

Vieni seniausių lietuvių kalbos žodžių yra paveldėti iš to meto, kai dar nebuvo daugumos mums pažįstamų kalbų, o buvo viena bendra kalba – indoeuropiečių prokalbė. Lietuvių kalba iš senų laikų išsaugojo daug mažai pakitusių žodžių, kurie ir gali būti laikomi seniausiais. Pavyzdžiui, kūno dalių pavadinimai – *akis, ausis, barzda, dantis, nosis, širdis*; gyvūnai – *antis, avis, bebras, bitė, šuo, vilkas*; augalai – *beržas, javai, linai, uosis*; veiksmas – *arti, dėti, esti, imti, malti, siūti, vežti, vilkti*; skaičiai – *du, trys, keturi, penki, šimtas* ir daug kitų. Įdomu tai, kad tarp tokių seniausių žodžių yra ir giminystės santykius nusakantys žodžiai: **duktė, motė, sesuo, sūnus**. Žodžiai **šeima, šeimyna** taip pat paveldėti iš indoeuropiečių prokalbės ir lietuvių kalboje, kaip ir daugelyje indoeuropiečių kalbų, kilo iš sąvokos namai, kaimas. Šiems žodžiams yra keli tūkstančiai metų. Tad teisingas Arisotelis, pasakęs, kad „šeima yra ankstesnė ir būtinesnė negu valstybė“. Kitaip ir negali būti, nes viskas prasideda šeimoje.

Šeima – svarbiausia ugdymo institucija, svarbiausia aplinka, kurioje vykdoma arba ne žmogaus socializacija. Pirmiausia šeimoje turėtų būti pateikiamos ir puoselėjamos vertybės. Tarp daugybės funkcijų, kurias atlieka šeima, be jokios abejonės, yra *komunikacinė funkcija*. Kalbėjimasis šeimoje skatina žmogaus pažintinę ir kalbos raidą, ugdo individualybę, savo vertės pajautimą, orumo jausmą, kelia reikalavimus sau ir kitiems. Bendraujant organizuojamas, kontroliuojamas ir reguliuojamas visų šeimos narių gyvenimas, kuriami santykiai.

Santykiams apibūdinti vartojamos įvairios kalbinės priemonės. Tarkim, būdvardis **šeimyninis, šeimyninė** nurodo sąsają su *šeimyna*, pavyzdžiui, *Našlaičiai gyvena šeimyniniuose globos namuose*. Tačiau šis būdvardis netinka santykiui su šeima nusakyti. Būklė šeimos atžvilgiu pasakoma žodžių junginiu **šeiminė padėtis**, pavyzdžiui, *Pildant anketas reikia nurodyti savo šeiminių padėtį (vedęs, ištekėjusi, išsiskyręs, išsiskyrusi, našlys, našlė)*. **Šeiminės padėties** reikšmė netinka kilmininko junginys **šeimos padėtis**. Šis pasakymas reiškia ne asmens būklę šeimos atžvilgiu, o pačios šeimos padėtį, pavyzdžiui, *Šeimos padėtis – sunki*.

Taigi bendravimas šeimoje – tai šeimos veidas. Šilti **šeiminiai santykiai**, emocinis ryšys, vidinė ramybė augina šeimą, suteikia jai energijos. Anot T. Girdzijausko, „šeima – tai daugiau nei atrodo paprastu žvilgsniu. Tai naujų pasaulių, naujų gyvenimų kūrimas. Visas šeimos gyvenimas – tai nuostabus kosminis žaidimas, turintis atsikartojančius dėsnius ir amžinas taisykles“.